

Mottagare
Regionstyrelsen

Rapport från styrkeområdet näringslivets energiomställning

Förslag till beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Sedan förra rapporten i den här serien skrevs har det hållits en EU-konferens i Visby med temat energi- och kompetensförsörjning: "Technical Regional Forum" finansierad av Fonden för rättvis omställning. Konferensen hölls på Visby hotell, hade deltagare från norra Europa och avslutades med besök på Heidelberg Materials.

Tillväxtverket har meddelat att det uppstått vissa problem med den nationella medfinansieringen till Heidelberg Materials, vilket kan leda till att deras del i stödet från Fonden för rättvis omställning äventyras, mer om detta kommer.

Projektet Energiön Gotland har många aktuella frågor att hantera, trots att projektet fått delvis fått byta inriktning efter ändrade nationella förutsättningar.

På Energicentrum råder hög aktivitet med projekt och rådgivningar.

Energiprojekt med finansiering från ERUF*och Region Gotlands anslag 1:1

Projektägare	Projektname	Belopp från RG	Projekttid
Region Gotland, ECG	Tariff 2.0	1 220 511 kr	feb 2025-april 2026
Tillväxt Gotland + IUC Kalmar	Molekyl	3 946 798 kr	sept 2023- dec 2026
Science Park Gotland	Node Gotland	7 355 290 kr	sept 2022- jan 2026

Energiprojekt med annan finansiering plus Region Gotlands anslag 1:1

Region Gotland, RSF	Energiön Gotland	2 250 000 kr	jan 2024-dec 2026
Region Gotland, ECG	RESTOR	747 390 kr	nov 2024- okt 2027
Region Gotland. RSF	Viable cities, Klimatneutrala Gotland 2030	3000 000 kr	jan 2025-okt 2027
Tillväxt Gotland + Luleå Univ.	Predictive Movement	550 000 kr	jan 2024-dec 2025

*ERUF står för Europeiska regionala utvecklingsfonden

19 069 989 kr

Ärendebeskrivning

Vid varje regionalt utvecklingsutskott ges en sammanfattande rapport om aktuella aktiviteter och insatser från styrkeområdet *Näringslivets energiomställning*.

Nya projekt på listan ovan som tillkommit sedan förra rapporten (REGU 2) ges här en kortfattad beskrivning:

Klimatneutrala Gotland 2030, med stöd av Energimyndigheten, inom ramen för Viable Cities

Från 17 mars finns projektledaren på plats för att arbeta på regionstyrelseförvaltningen med projektet *Klimatneutrala Gotland 2030*, tillsammans med Tillväxt Gotland, Uppsala universitet, Science park Gotland, Gotlandshem och GEAB. I Klimatneutrala Gotland ska en sammanhållen grupp av olika aktörer bidra till samverkan inom hållbar samhällsutveckling. Projektet ska också utveckla nya metoder och arbetssätt för klimatomställningsarbete. Det i sin tur ska leda till innovation och verksamhetsutveckling för både privat och offentlig sektor.

Rapport från projektet Energiön Gotland

Regeringsbeslutet den 4 november 2024, som stoppade planeringen för 13 vindkraftsparker i Östersjön, förändrade förutsättningarna för vindkraftsbranschen, för Heidelberg Cements kostnadsbild för nätanslutning på Gotland, för hela regionens energiplanering och inte minst för projektet Energiön Gotland. Nu fokuserar projektet Energiön på att hitta lösningar för samexistens mellan Försvarsmakten och vindkraftens intressen. Ett av de pågående samarbetsprojekten med Försvarsmakten, FÖNVIND, hade den 20 mars ett arbetsmöte med högkvarteret, där Energiön deltog. Mötet visade sig vara överraskande positivt. Försvarshögkvarteret bedömer att Gotland har goda förutsättningar för att leda utvecklingen av samexistenslösningar. Området är fysiskt väl avgränsat, det finns etablerade säkerhetsrutiner, nya samverkansformer utvecklas, och Försvarsmakten har ett stort behov av en trygg elförsörjning på ön. Energiön uppfattar att Försvarsmakten ser en flerstegsstrategi. Det viktigaste nu är att lösa både de legala och tekniska frågorna kring samexistens. Samtidigt arbetar Försvarsmakten med att öka sin kunskap om vilka tekniska lösningar som finns och hur dessa ska kravställas under olika förhållanden. På medellång sikt kan dessa lösningar testas i praktiska projekt, både på land och till havs.

Energiön har deltagit på Baltic Sea Wind Offshore Summit i Gdansk, där de medverkade i en panel om infrastrukturfrågor. Samtidigt deltog Patrick Dahl från Energicentrum på Ösel i en stor internationell vindkonferens. Erfarenheterna från dessa konferenser var mycket givande. Polen bygger för närvarande sin första offshore vindpark i Östersjön, som kommer att integreras i landets försvars- och övervakningssystem. I Polen arbetar försvarsmakten och vindkraftsexploatören tillsammans för att lösa frågor kring teknik, juridik och finansiering. En liknande modell tillämpas i Estland, där energiministern har gett intressenterna i uppdrag att lösa samexistensfrågor,

med tanke på landets behov av både ett starkt försvar och en stabil energiförsörjning.

Baltic Energy Island Connect (BEIC) fortsätter att utvecklas. I år är Region Gotland sammankallande och arrangerar ett digitalt möte varje månad. Styrgruppen är väl sammansvetsad, och alla medlemmar bidrar aktivt. Dessutom har flera arbetsgrupper skapats för att strukturera arbetet mer konkret. Regionstyrelsen utser två representanter till den politiska kommittén för BEIC, en från majoriteten och en från oppositionen. (RS 1 april)

Både Bornholm och Ösel arbetar för närvarande med att etablera ett ekonomiskt upplägg för det kommande anbudsförfarandet av vindkraftsparker till havs. Den allmänna kostnadsökningen inom tillverkningsindustrin påverkar offshorebranschen negativt. Den ursprungliga planen var att elproduktionen skulle kunna ske utan statliga subventioner, som det var innan kostnadskrisen, och att statliga insatser skulle riktas mot energiinfrastruktur för el och vätgas. Detta upplägg fungerar dock inte i det nuvarande kostnadsläget.

Bornholms Energiö är i grunden ett samarbete mellan den danska och tyska staten. Frågor kring Grönland, NATO:s upprustningskrav och den tyska regeringsbildningen har påverkat situationen för Bornholms Energiö. Därför har Baltic Energy Summit, som normalt hålls i maj, flyttats till september/oktober, men ett exakt datum har ännu inte fastställts

Energicentrum Gotland

I slutet på mars startades Energicentrum engagemang i det internationella projektet RESTOR som ska se på möjligheten att integrera lagring i det gotländska energisystemet.

I höst, dagen före Skördefestivalen, kommer Energicentrum att vara medarrangör vid en företagardag, *Energiskörd Gotland*, i energiomställningens tecken. Den kommer att arrangeras 5 september på Gotland Grönt Centrum. Den kommer innehålla mässa, seminarier och diskussioner dit både lantbruk och övrigt näringsliv blir tydligt inbjudna. Det är ett samarrangemang mellan LRF, Tillväxt Gotland, GFB, Gotland Grönt Centrum och Energicentrum.

Vecka 20 arrangerar Energicentrum *Energi-safari* som syftar till att visa upp levande exempel på insatser (installationer) i energiomställningen. Som exempel inkluderas i år cirkularitet på Sibbjäns gård, laststyrning på Stora Coop i Visby och en närvärmeanläggning i Fole vid kyrkan och skolan. Både företag och allmänhet bjuds in.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är den samma som i föregående rapport. Det pågår energinriktade utvecklingsprojekt med både bredd och djup på Gotland och i en större omfattning än någonsin förr i det gotländska näringslivet. Det ger viss optimism, trots ett bistert omvärldsläge bland annat för klimat- och energifrågor.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

Oförändrad jämfört med föregående rapport. Bedömningen sammanfattningsvis är att alla projekt och insatser som beskrivs i detta ärende är viktiga för att nå gotländska klimat och miljömål.

Beslutsunderlag

Målbilaga Näringslivets energiomställning 2025-02-18
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-31

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör